

I dag lanseres den nye 1000-kroneseddelen

Sentralbanksjef Øystein Olsens tale på Akvariet i Bergen i forbindelse med lanseringen av den nye 1000-kroneseddelen
14. november 2019

Velkommen til den litt mer formelle delen av lanseringsarrangementet på Akvariet i Bergen. Her vil dere få vite litt mer om arbeidet som ligger bak den nye seddelserien, om det viktige arbeidet som Havforskningsinstituttet gjør, og dere vil kanskje forstå enda bedre hvorfor vi har valgt å lansere den siste seddelen - og høyeste valøren - i samarbeid med Havforskningsinstituttet i Bergen.

Å utgi en ny seddelrekke er ikke noe vi gjør særlig ofte. Vi er bare kommet til den åttende utgaven siden kronen erstattet spesidaleren, og 1000-kroneseddelen har vært med hele oss veien. Det kan det være vel verdt å tenke litt over. For hvor mye var en 1000-kroneseddel verdt da den kom 1877, målt i dagens penger? Her er det flere måter å regne på. Hvis vi korrigerer for den allmenne prisstigningen, ville en vare som kostet 1000 kroner i 1877 kostet over 60 000 kroner i dag. For å illustrere hvor stor verdi 1000-kroneseddelen hadde da den kom inn i seddelrekken, kan jeg opplyse at gjennomsnittlig årslønn i 1877 er anslått til 742 kroner. 1000-lappen tilsvarte altså 1,35 ganger den gjennomsnittlige årslønnen den gangen. I dag ville en seddel tilsvarende 1,35 ganger gjennomsnittlig årslønn vært en 750 000-kroneseddel. Dette forteller ganske mye om de store endringene som har skjedd i betalingssystemet siden den gangen. De færreste av oss ville vel i dag ønske å gå rundt med så store verdier i lommeboken.

Hensynet til sikkerhet er hovedgrunnen til at Norges Bank startet arbeidet med en helt ny seddelserie. Mange land rundt oss har gitt ut nye og sikrere sedler de siste årene. Seddelforfalskning er heldigvis ikke et stort problem i Norge, men vi kan heller ikke risikere at det blir det.

Vi som jobber i Norges Bank får stadig spørsmålet «er det noen som bruker kontanter lengre, da»? Det korte svaret er at joda, det er det. Bruken er på vei ned, men fortsatt gjøres hver tiende transaksjon i butikker opp med kontanter. I dagligvarebutikker er andelen høyere. Det å ha kontanter har også en egenverdi, blant annet fordi det er gunstig for effektiviteten i betalingssystemet å ha et alternativ til bankkontopenger. Kontanter vil også være viktige i en beredskapssituasjon. Og så er kontanter det eneste håndfaste uttrykket for norske kroner, en pengeenhet som er tuftet på tilliten publikum har til Norges Bank og pengevesenet i Norge.

Utformingen av sedlene er med på å bygge opp under den tilliten. Tidligere har vi, i likhet med de fleste andre land, brukt portretter av kjente personer som

knytter oss sammen som land og folk. Denne gangen valgte vi et motivtema som vi kanskje i enda større grad kan identifisere oss med.

I likhet med veldig mange andre nordmenn er jeg nært knyttet til hav, sjø og båtliv. Derfor ble jeg oppriktig glad da havet ble foreslått som gjennomgangstema for motivene i den nye seddelserien. Det er vanskelig å tenke seg andre temaer som representerer Norge på en bedre måte. Dessuten byr havet på et hav av visuelle muligheter for den som skal utforme et avansert grafisk produkt.

De fire sedlene som allerede er lansert bærer motiver som hver for seg forteller en bit av vår felles historie. Gode fartøyer har gjort det stadig mer effektivt å forflytte seg over store avstander eller hente ressurser opp fra havet. Fyrtårn og stjernetegn har vist oss veien. Vind og vær har i alle tider satt sitt særpreg på livet langs kysten. Fisk, skipsfart og olje har utviklet seg til svært viktige næringsveier, og redningstjenesten har gjort livet på sjøen tryggere.

Motivene på seddelen vi lanserer i dag er åpnere og mindre konkrete. Bølgen på forsiden av seddelen forteller om havet som en motkraft vi bryner oss på, og om en drivkraft som bringer oss fremover. På baksiden skimter vi horisonten, et symbol på det ukjente som alltid ligger foran oss.

Bølgen minner oss også om at havet er sårbart. Vi har et felles ansvar for å ta vare på havet og de utallige artene som lever der, og sørge for at fremtidige generasjoner får de samme mulighetene til å øse av havets rikdom som det vi har hatt.

Det kommer vi ikke til å greie uten stadig å tilegne oss ny kunnskap. Vi må forstå hvordan menneskelig aktivitet påvirker hav, klima og levekårene til fisk, sjødyr og mikroorganismer. Og vi må forstå hvordan vi retter opp feil som er gjort, for eksempel når økosystemer forstyrres eller skadelig avfall kommer på avveie.

Få har bedre forutsetninger for å forstå disse sammenhengene enn havforskerne her i Bergen. Gjennom tiår har Havforskningsinstituttet bygget opp et av Norges mest slagkraftige miljø innen marin forskning. Ved å lansere 1000-kroneseddelen i samarbeid med dem, håper vi i Norges Bank å kunne bidra til å sette søkelys på det viktige arbeidet som havforskerne gjør for å øke kunnskapen om havet.

Dagen i dag er ikke bare viet 1000-kroneseddelen. Utgivelsen innebærer også at den nye seddelserien nå er komplett. Det er det all grunn til å være stolt av, og jeg må innrømme at det å kunne markere denne begivenheten i havbyen Bergen gir stolthetsfølelsen et ekstra løft. Tusen takk til Havforskningsinstituttet, Akvariet og resten av Bergen for at dere har tatt så godt imot oss.

Med de ordene erklærer jeg at den nye 1000-kroneseddelen nå er satt i sirkulasjon, og at den nye norske seddelserien er komplett. Gratulerer, alle sammen!